

કુર્આનની સર્વગ્રાહી તફસીર (વિવરણ)

મઆરિફુલ કુર્આન

ગુજરાતી

મૂળ લેખક

હઝરત મવલાના મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સા. (રહ.)

અનુવાદક

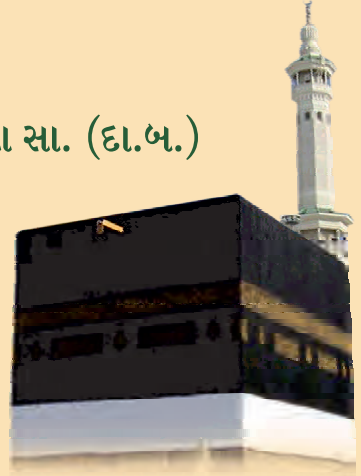
ઈલ્યાસ ગુલામમુહમ્મદ આદમ સાલેહ પટેલ (ખાનપુરી)

પ્રકાશક

હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ વલી ભૂતા સા. (દા.ખ.)

સ્થાપક તથા મોહતમિમ

જમિઅતુલ ઝનાત ટંકારીઆ
મુ.પો. ટંકારીઆ,
તા. જિ. ભરૂચ (ગુજરાત)

www.maarifulqurangujarati.com

કાનૂની ચેતવણી: ● આ તફસીરનો હેતુ ફી-સબિલિલ્લાહ પ્રચાર પ્રસારનો છે, જેથી કોઈપણ વ્યક્તિએ પ્રસ્તુત વેબસાઈટના કોઈપણ સાહિત્યનો અથવા તેના કોઈપણ ભાગનો ઉપયોગ વેપારી ધોરણે કરવાની અથવા કિતાબ સ્વરૂપે છપાવવાની સખત મનાઈ છે. માત્ર ઓનલાઈન શેરીંગ કોઈપણ પ્રકારના એડીટીંગ સિવાય કરી શકાય છે.

● પ્રકાશક પાસે આ તફસીરના પ્રિન્ટેડ કોપીના સર્વ હક્ક કોપી રાઇટેડ હોવાના કારણે મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીમાંથી પ્રકાશક અને અનુવાદકનો પ્રિન્ટેડ કોપીનો પેજ નંબર, ભાગ નંબરનો હવાલો આપી કોઈ ફકરો કે વાક્ય કોઈ કિતાબ અથવા લેખમાં કોઈપણ જાતના એડીટીંગ વિના લખી / છાપી શકાય છે.

● આ બાબતોનું ઉલ્લંઘન કરનાર સામે કાયદેસરની કાનૂની કાર્યવાહી કરવાની સખત ચેતવણી આપવામાં આવે છે.

નોંધ : મઆરિફુલ કુર્આન ગુજરાતીના ૧૧ ભાગોની હાર્ડ પ્રિન્ટેડ કોપી મેળવવા માટે પ્રકાશક હઝરત મવલાના ઈસ્માઈલ ભૂતા સાહબનો સંપર્ક કરવા વિનંતી છે.

Designed and Typesetting By: Safwan Patel Khanpuri

પ્રકરણ (૧૦૨)

સૂરએ તકાપુર

સૂરએ તકાપુર મક્કામાં નાઝિલ થઈ, તેની આઠ આયતો છે.

આયતો : (સૂરએ તકાપુર : આયત નં. ૧ થી ૮)

﴿سورة التكاثر﴾ ٢٠٢ سورة التكاثر مكية ١٦ ﴿تكملة﴾

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

أَلْهَكُمُ التَّكَاثُرُ ۚ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۗ ۝١

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۚ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۗ لَتَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝٢

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ۚ ثُمَّ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ ۝٣

તરજુમો / તફસીર :

અલ્લાહના નામથી શરૂ કરું છું જે ઘણો જ દયાળુ અને કૃપાળુ છે.

(માલના) વધારાનો લોભ તમને (આખિરતથી) ગફલતમાં રાખે છે. (૧)

એટલા સુધી કે તમે કબ્રસ્તાનમાં પહોંચી જાઓ છો (૨) (પણ) કંઈ નહિ,

તમે બહુ જલદી (કબરમાં જતાં જ) જાણી લેશો. (૩) ફરી પણ કંઈ નહિ,

તમે બહુ જલદી જાણી લેશો (૪) કંઈ નહિ, જો તમે યકીની રીતે જાણી લેત

(તો આમ ગફલતમાં ન પડત). (૫) ખચીત્ તમે જહન્નમને અવશ્ય

નિહાળશો. (૬) પછી તમે તેને યકીનની આંખે અવશ્ય જોઈ લેશો. (૭)

પછી તે દિવસે તમને સૌને (દુનિયાની) નેઅમતો વિશે જરૂર પૂછવામાં

આવશે. (૮)

વિસ્તૃત વિવરણ :

أَلْهَكُمُ التَّكَاثُرُ માં તકાથુર (તકાપુર) એ કસરતથી બનેલ શબ્દ છે જેનો

અર્થ ઘણા મોટા પ્રમાણમાં માલ દોલત એકઠી કરવી થાય છે. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) અને હસન બસરી (રહ.)એ આ શબ્દની આ જ તફસીર કરી છે અને આ શબ્દ "તફાકુર" એટલે કે અભિમાનના અર્થમાં પણ ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. હઝરત કતાદહ (રદિ.)એ આ તફસીર કરી છે અને ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.)ની એક રિવાયતમાં છે કે રસૂલે કરીમ ﷺએ અલ્લાકુમુતકાષુર પઠીને કહ્યું કે તેનાથી ભાવાર્થ એ છે કે માલને નાજાઈઝ તરીકાથી પ્રાપ્ત કરવામાં આવે અને માલ ઉપર જે ફરજો અલ્લાહ તઆલાએ લાગુ પાડી છે તેમાં ખર્ચ ન કરે.

(કુર્તબી)

حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ અત્રે કબરોની ઝિયારતથી ભાવાર્થ મૃત્યુ પામીને કબરમાં પહોંચવું છે, જેમકે એક મરફૂઅ હદીષમાં પોતે રસૂલે કરીમ ﷺએ حَتَّى يَأْتِيَكُمُ الْمَوْتُ કહ્યું તફસીરમાં કહ્યું (ઈબ્ને કષીર ઈબ્ને અબી હાતિમની રિવાયત દ્વારા) તેથી આયતનો ભાવાર્થ એ થશે કે તમને માલ દોલતનું મોટું પ્રમાણ અને અવલાદ તથા કુટુંબ અને વંશ ઉપરનો ગર્વ ગફલતમાં નાંખી રાખે છે, પોતાના પરિણામ અને આખિરતના હિસાબની કોઈ ફિકર ચિંતા નથી કરતા, એટલે સુધી કે આવી જ હાલતમાં તમને મોત આવી જાય છે અને ત્યાં અઝાબમાં પકડવામાં આવો છો. આ સંબોધન દેખીતી રીતે સામાન્ય માણસોને છે જે માલ અને અવલાદની મહોબ્બત અથવા બીજાઓ ઉપર પોતાની મોટાઈ અને ગર્વમાં એવા મસ્ત રહે છે કે પોતાના અંજામને વિચારવા તરફ ધ્યાન જ નથી જતું. હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને શિખીર (રદિ.) કહે છે કે હું એક દિવસે રસૂલે કરીમ ﷺની સેવામાં પહોંચ્યો તો આપ ﷺએ અલ્લાકુમુતકાષુર પઠી રહ્યા હતા અને આવું કહી રહ્યા હતા,

يَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي مَالِي وَهَلْ لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلَّا مَا أَكَلْتَ فَافْتَيْتَ أَوْ لَبَسْتَ

فَابْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ وَفِي رِوَايَةِ لِمُسْلِمٍ وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَذَاهِبٌ وَتَارِكُهُ

لِلنَّاسِ (ابْنُ كَثِيرٍ وَقُرْطُبِيُّ بِرِوَايَةِ مُسْلِمٍ - تِرْمِذِي، أَحْمَدُ)

“માણસ કહે છે કે મારો માલ ! મારો માલ ! જ્યારે કે તેમાં તારો હિસ્સો તો એટલો જ છે જેટલો તે ખાઈને ફના કરી દીધો અથવા પહેરીને જૂનો કરી નાંખ્યો

અથવા સદકહ કરીને પોતાની આગળ મોકલી દીધો અને એના સિવાય જે કંઈ છે તે તારા હાથથી જવાનું છે તો તું તેને લોકો માટે છોડવાનો છે.”

ઈમામ બુખારી (રહ.)એ હઝરત અનસ (રદિ.)થી રિવાયત કરી છે કે રસૂલે કરીમ ﷺએ ફરમાવ્યું,

لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَآدِيَاءٍ مِّنْ ذَهَبٍ لَّا حَبَّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَآدِيَاءٍ وَلَنْ يَمْلَأَهُ فَاهُ إِلَّا
التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ

“જો આદમપૂત્રો માટે એક ખીણ સોનાની ભરેલી ઉપસ્થિત હોય તો (તે તેના ઉપર સંતોષ પામશે નહીં બલકે) એવું ઈચ્છશે કે આવી બે ખીણો થઈ જાય અને તેના મોંઢાને તો (કબ્રની) માટી સિવાય કોઈ વસ્તુ ભરી નથી શકતી અને અલ્લાહ તઆલા તવબહ કબૂલ કરે છે તે વ્યક્તિની જે તેના તરફ રુજૂઅ કરે.”

હઝરત ઉબય બિન કા'બ (રદિ.) કહે છે કે અમે હદીષના પ્રસ્તુત શબ્દોને કુર્આન સમજ્યા કરતા હતા, એટલે સુધી કે સૂરએ અલ્હાકુમ્તકાષુર નાઝિલ થઈ. એવી જાણ થાય છે કે રસૂલે કરીમ ﷺએ અલ્હાકુમ્તકાષુર પઢીને પ્રસ્તુત શબ્દો તેની તફસીર અને ખુલાસા સ્વરૂપે પઢ્યા હતા, ત્યાર પછી સહાબા (રદિ.)ને શંકા થઈ કે આ પણ કુર્આનના જ શબ્દો છે. પાછળથી જ્યારે સંપૂર્ણ સૂરત અલ્હાકુમ્તકાષુર સામે આવી તો તેમાં આ શબ્દો ન હતા તેનાથી વાસ્તવિકતા સ્પષ્ટ થઈ ગઈ કે આ શબ્દો તેની તફસીર સ્વરૂપે હતા.

لَوْ تَعَلَّمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ અહીંયાં શબ્દ લૂ જે શરત સ્વરૂપે આવે છે તેના મુકાબલામાં કોઈ બદલો હોવો જોઈએ, તે આ સ્થળે સુષુપ્ત કરી દેવામાં આવ્યું છે, એટલે કે لَمَّا أَلْهَكُمُ التَّكَاثُرُ એટલે કે જો તમને કયામતના હિસાબ કિતાબનું યકીન હોત તો તમે આ તકાષુર અને ગફલતમાં ન પડ્યા હોત.

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ આનાથી ભાવાર્થ તે વ્યક્તિ છે કે જે કોઈ વસ્તુના સાક્ષાત્કાર પછી પ્રાપ્ત થાય છે અને આ સૌથી ઉત્તમ દરજ્જાનું યકીન હોય છે. હઝરત ઈબને અબ્બાસ (રદિ.) કહે છે કે હઝરત મૂસા (અલૈ.) જ્યારે કોહે તૂર ઉપર હતા અને તેમની કોમે તેમની પાછળ ગાયની પૂજા શરૂ કરી દીધી તો અલ્લાહ તઆલાએ તેમને ત્યાં જ કોહે તૂર ઉપર તેની ખબર આપી હતી કે તમારી

કોમ આ ફસાદમાં સંડોવાઈ ચૂકી છે પરંતુ મૂસા (અલૈ.) ઉપર આ ખબરથી એટલી અસર નથી થઈ જેટલી તે વખતે થઈ જ્યારે પાછા પહોંચીને તેમણે બની ઈસ્રાઈલને ગાયની પૂજા કરતાં પોતાની આંખોએ જોયા. તેની અસર એ થઈ કે તેમણે અનાયાસે તવરાતની તખ્તીઓ હાથથી છોડી દીધી.

(રવાહુ અહમદ, તખરાની સહીહ સનદ દ્વારા, મઝહરી)

એટલે કે તમને સૌને કયામતના દિવસે અલ્લાહ તઆલાની આપેલી નેઅમતો વિશે પૂછપરછ થશે કે તમે એનો શુક્ર અદા કર્યો કે પછી તેને ગુનાહોમાં તો ખર્ચ નથી કરી !? તેમાંથી અમુક નેઅમતો વિશે તો પોતે કુર્આનમાં બીજા સ્થળે સ્પષ્ટતા આવી ગઈ, જેમકે કહેવામાં આવ્યું, **إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا** જેમાં માનવીની સાંભળવાની શક્તિ, જોવાની શક્તિ અને દિલ વિશેની તે લાખો નેઅમતો આવી ગઈ જેનો માનવી દરેક ક્ષણે ઉપયોગ કરે છે.

હદીષ :

રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ وسلم એ કહ્યું કે કયામતના દિવસે બંદાને જે વસ્તુનો સૌથી પ્રથમ સવાલ થશે (તે તંદુરસ્તી છે) તેને કહેવામાં આવશે કે શું અમે તમને તંદુરસ્તી આપી ન હતી ? અને શું અમે તમને ઠંડુ પાણી પીવાડ્યું નહતું ?

(તિરમિઝી અબૂ હુરયરહ દ્વારા અને ઈબ્ને હબ્બાન દ્વારા સહીહ-ઈબ્ને કષીર)

હદીષ :

રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ وسلم એ કહ્યું કે મહશરમાં કોઈ વ્યક્તિ પોતાના સ્થળેથી હટી શકશે નહીં જ્યાં સુધી પાંચ સવાલોનો જવાબ તેની પાસેથી લેવામાં ન આવે. એક એ કે તેણે પોતાની જિંદગીને કયા કામોમાં ફના કરી છે, બીજું એ કે તેણે પોતાની યુવાનીની શક્તિને કયા કામોમાં ખર્ચ કરી છે, ત્રીજું એ કે જે માલ તેણે પ્રાપ્ત કર્યો તે કયા કયા તરીકા જાઈઝ અથવા નાજાઈઝથી પ્રાપ્ત કર્યો, ચોથું એ કે આ માલને કયાં કયાં ખર્ચ કર્યો, પાંચમું એ કે જે જ્ઞાન અલ્લાહ તઆલાએ તેને આપ્યું હતું તેના ઉપર કેટલો અમલ કર્યો.

(રવાહુ બુખારી)

તફસીરના ઈમામ મુજાહિદ (રહ.)એ કહ્યું કે કયામતમાં આ સવાલ દુનિયાની દરેક લિજ્જત વિશે થશે. (કુર્તુબી) ભલે તેનો સંબંધ ખાવા પીવા સાથે

સૂરએ તકાષુર-૧૦૨ : ૧ થી ૮

પાઠ : ૩૦

મઆરિફુલ કુર્આન (ભાગ-૧૧)

હોય અથવા કપડાં કે મકાન સાથે અથવા પત્ની કે અવલાદ સાથે અથવા હુકૂમત કે ઈજ્જત સાથે. કુર્તુબીએ તેને નકલ કરીને કહ્યું કે આ બિલકુલ સાચું છે, આ સવાલમાં કોઈ ખાસ નેઅમતને નિશ્ચિત નથી કરવામાં આવી.

સૂરએ તકાષુરની ખાસ ફઝીલત :

રસૂલે કરીમ ﷺ એ સહાબએ કિરામ (રદિ.)ને સંબોધન કરીને કહ્યું કે તમારામાં કોઈ વ્યક્તિ એવી શક્તિ નથી ધરાવતો કે દરરોજ કુર્આનની એક હજાર આયતો પઢ્યા કરે ? સહાબએ કિરામ (રદિ.)એ વિનંતી કરી કે દરરોજ એક હજાર આયતો કોણ પઢી શકે છે ? રસૂલે કરીમ ﷺ એ કહ્યું કે તમારામાં કોઈ અલ્હાકુમુત્તકાષુર નથી પઢી શકતું !? ભાવાથ એ છે કે અલ્હાકુમુત્તકાષુર પઢવું એક હજાર આયતો પઢવા સમાન છે.

(મઝહરી, હાકિમ અને બયહકીના હવાલાથી ઈબ્ને ઉમર રદિ. દ્વારા)

تَمَّتْ سُورَةُ التَّكْوِيْنِ بِحَمْدِ اللَّهِ تَعَالَى

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ! સૂરએ તકાષુર પૂર્ણ થઈ.

□□□□□□□□□□

તારીખ : ૦૨ માર્ચ ૨૦૧૫ મુતાબિક ૧૦ જમાદિઊલ અવ્વલ ૧૪૩૬ હિજરી

ગુજરાતી અનુવાદક : ઈલ્યાસ પટેલ ખાનપુરી